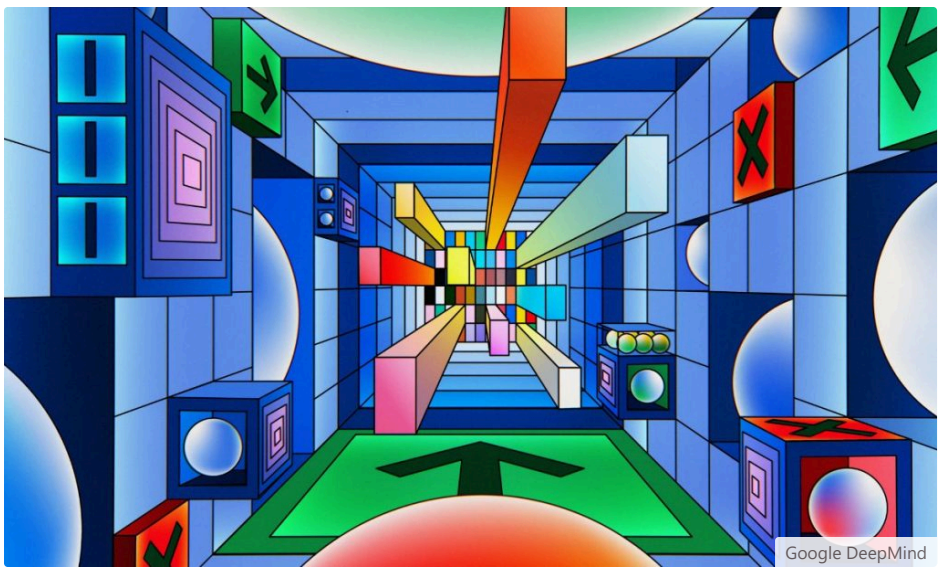
Google DeepMind

KULTURA 2.0

S BB B B B
BY BB B

ZVONKO PAVIĆ 28. 08. 2024.

Tehnologije su uvijek utjecale na ljudsku kulturu, a kultura je u svim povijesnim razdobljima uvijek određivala i način i opseg primjene tehnologija. Današnja globalna kultura posredovana je primjenom algoritama.

Riječ algoritam u ljudskoj je svijesti 1200 godina. Izvedena je iz prezimena bagdadskog astronoma i matematičara koji je živio na prijelazu iz osmog u deveto stoljeće, **Muhameda ibn-Muse al-Hwarizmija**, u prijevodu jednog njegovog djela na latinski.

Nakon toga, sve do revolucije osobnih računala u sedamdesetim i osamdesetim godinama prošlog stoljeća algoritam prebiva pretežno u glavama matematičara, inženjera i informatičara, a od tada sve više ulazi u medije pa i svakodnevicu. Tijekom prva dva desetljeća 21. stoljeća riječ algoritam proširila se, ustalila i učestala u ljudskom govoru, zapisima i primjeni na internetu.

R B BB

No, što je, zapravo, algoritam? Stručni naziv za **programiranje procesa donošenja odluka, koje se ostvaruju primjenom tehnologija**. Te odluke su prije sveprisutnosti računala i interneta donosili ljudi, a danas ih sve više preuzimaju razni ekspertni sustavi i umjetna inteligencija na svim platformama koje svakodnevno, u razne svrhe, koristimo – kao što su Google, Facebook, Amazon, Netflix, Uber, TikTok, X (Twitter), Tinder, Spotify, LinkedIn, Instagram, YouTube, i tako dalje. To su najpoznatije tvrtke koje danas **upravljaju algoritmima za organiziranje, sortiranje i klasifikaciju stvari i ljudi te njihovih ideja i osjećaja**, tvrtke koje sve više usmjeravaju naše ponašanje – uglavnom prema njihovim, a manje prema našim željama.

Tehnologije su uvijek utjecale na ljudsku kulturu, a kultura je u svim povijesnim razdobljima uvijek određivala i način i opseg primjene tehnologija. **Kulturu** ovdje shvaćamo u najširem mogućem smislu – kao općenito prihvaćen sustav vrijednosti na kojima je društvo utemeljeno, sustav koji definira kako će ljudi, u prostoru u kojem dana kultura prevladava, živjeti. **Tehnologiju** ovdje shvaćamo nešto uže, kao informatičku tehnologiju – iako možemo reći da su sve današnje tehnologije zapravo informatičke tehnologije jer su, više ili manje, kompjutorizirane, a to znači utemeljene u softveru, u algoritmima.

ANALIZA
M B B B B B
B B
ZVONKO PAVIĆ

YOUTUBE I DIGITALNI VIDEO
a W B B B BV W B
B BCB

ANALIZA
Y B B B B
B

Drugim riječima, današnja globalna, tehnologijom sve više posredovana ljudska kultura je **algoritamska kultura**. Gotovo sve u njoj je programirano i automatizirano logičkim i matematičkim odnosima.

Bilo je algoritma u ljudskim kulturama i prije interneta, no u ovom serijalu bavit ćemo se utjecajem algoritama u naše, internetsko doba, kao paradigmom kulture u kojoj živimo (u ovom, prvom dijelu), kao **alatom gospodarskog sustava u kojem radimo** (digitalni kapitalizam – drugi dio) te primjeni algoritamskog menadžmenta u radnim odnosima, počevši od **globalnih primjera** (treći dio) do **situacije u našoj zemlji** (četvrti i peti dio).

Želite li saznati više pojedinosti o filozofiji, matematici, lingvistici i povijesti algoritma i njegovoj konvergenciji s kulturom, pročitajte knjigu *Algorithmic culture before Internet*, profesora sa Sveučilišta Colorado, **Teda Striphasa**, koji tu temu razvija više od jednog desetljeća, u svojim knjigama i na svom blogu.

U B B B

Problem s **automatiziranim računalno posredovanim algoritamskim donošenjem odluka** jest što, uz sve dobro koje donosi može, poput svake druge tehnologije biti i alat sustavne eksploatacije i izvor **niza zlouporaba**. Algoritamsko donošenje odluka, koje je danas utkano u mnoge aspekte naše svakodnevice, utemeljeno je, uz matematiku i logiku, na modelima **bihevioralne psihologije**. Problem s tim modelima je što u njih mogu biti, a često i jesu, ugrađene razne **predrasude, pristranosti pa i nesporazumi**.

Rečeno informatičkim slengom, **predrasude i pristranosti u algoritmima često su *feature* – namjerna funkcionalnost**, a ne *bug* – pogreška. Razmjere i domišljatost tih uporaba i zlouporaba, "bugova" i "featurea", ilustrirat ćemo ovdje uvodno i ukratko s par globalnih, većini čitatelja više ili manje poznatih primjera.

M B BB B

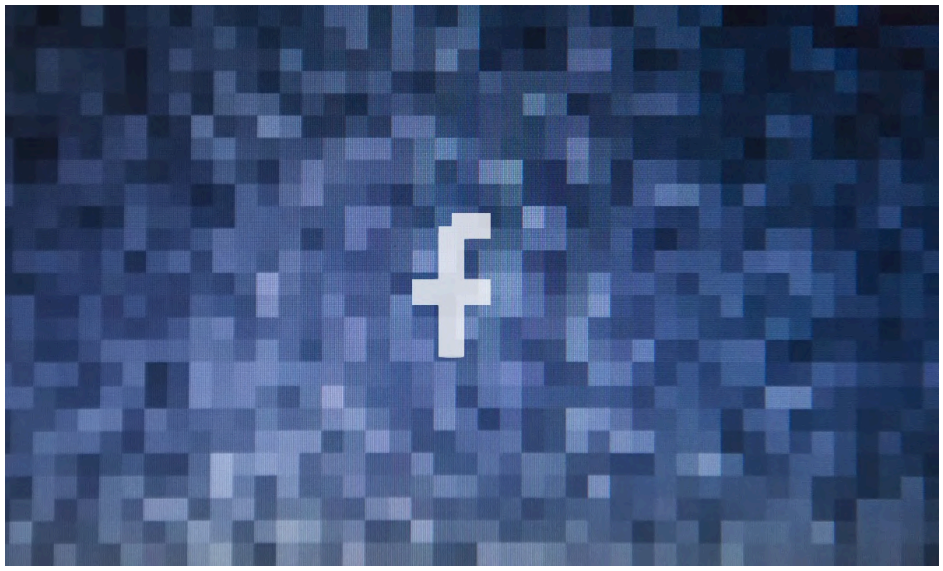

Google, Facebook i mnoge druge tehnološke platforme imaju povijest skandala oko korištenja podataka svojih korisnika.

Prije točno dvadeset godina tvrtka **Google** pokrenula je uslugu **Gmail**. I što je odmah napravila? **Skenirala je privatne poruke svojih korisnika** kako bi na temelju tako stečenih informacija generirala personalizirane oglase od kojih je solidno zarađivala. Kad se za tu povredu privatnosti saznalo, mnogima nije bilo ugodno.

No, zorno ilustrira ovu činjenicu: **vaši podaci na internetu, sviđalo se to vama ili ne, na raspolaganju su onima preko čijih poslužitelja kolaju**. Svako vaše pretraživanje, svaki *lajk* i svaki klik bit će prisvojen i unovčen kao imovina tvrtke gdje ste to pretraživanje, l*ajk* i klik obavili. I sve je to legalizirano famoznim **uvjetima korištenja** (*terms and conditions*) – koje gotovo nitko ne čita, te pravilima zaštite privatnosti (*privacy policy*) koju smo do GDPR uredbe preslabo branili.

Prije pet godina saznali smo za slučaj Cambridge Analytica – podružnicu londonske tvrtke za politički konzalting SCL Group – koja je prije deset godina **prikupila podatke s profila i privatnih poruka 87 milijuna korisnika društvene mreže Facebook** te je primjenom algoritama strojnog učenja izradila psihološke profile glasača na izborima u Ujedinjenoj Kraljevini i Sjedinjenim Državama. Spoznaje do kojih se tako došlo bile su iskorištene za izradu precizno dizajniranih političkih poruka i oglasa s ciljem postizanja željenih rezultata na referendumu o Brexitu u Velikoj Britaniji i na predsjedničkim izborima 2016. u Sjedinjenim Državama.

Danas se zna da je tim pothvatom upravljao **Steve Bannon**, tadašnji politički savjetnik Donalda Trumpa. O tome je poslije napisano nekoliko knjiga i snimljen dugometražni dokumentarac na Netflixu, The Great Hack. Poslije se raspravljalo je li i koliko Cambridge Analytica uspjela utjecati na procese u koje se upetljala, no ono što je sigurno – iskoristila je skandal kada se sve to saznalo kako bi podigla svoju reputaciju i privukla nove klijente. Preciznije rečeno, Cambridge Analytica nije hakirala Facebook, već je **iskoristila tadašnje slabosti njegovih algoritama za zaštitu korisničkih podataka** te ih poslije toga monetizirala.

F B

Ciljani internetski oglasi kreirani na temelju konteksta stečenog analizom sadržaja u porukama e-pošte i posebno dizajnirane digitalne sugestije nastale analizom profila korisnika društvenih mreža tek su dva razvikanija primjera komercijalno i politički iskorištenih računalno posredovanih transakcija obrađenih posebnim algoritmima. Sustav je to koji se već više od dvadeset godina automatizira, unaprjeđuje i razvija stalnim eksperimentiranjem i primjenom sve snažnijih i usavršenijih tehnologija.

Riječ je o (više i ne tako) novom gospodarskom sustavu koji se u znanstvenoj literaturi i medijima naziva raznim imenima – **digitalni, nadzorni, podatkovni, i – algoritamski kapitalizam**. Osnovna sirovina su mu **podaci** koje svi stvaramo, a koje obrađuju i prerađuju strojevi: automatizirani ekspertni računalni sustavi i sustavi umjetne inteligencije.

Kratku povijest digitalnog kapitalizma, kako je nastao i razvijao se te kamo nas vodi, opisali smo u drugom dijelu ovog serijala, u članku Nova vrsta kapitalizma.

L B B

Sve je sirovina: Kako je tehnologija stvorila novu vrstu kapitalizma

Nova vrsta kapitalizma temelji se na načelu da su sve stvari i pojave oko nas – uključivo i sve što rade ljudi, počevši od svakodnevnog ponašanja do znanja i iskustava koje čovjek ima i koja skupi tijekom života – samo sirovina koja se primjenom raznih tehnologija može preoblikovati u neku komercijalnu svrhu.

Netokracija 0

Što je radnik nakon što ga softveriziramo?

Osnovni problem algoritmima upravljanog rada jest ideja da se ljudski odnosi i ljudska produktivnost mogu potpuno kvantificirati, što postaje ne samo mjerilo naše plaće, nego i naše društvene vrijednosti.

Netokracija 0

Ustajte vi algoritamsko roblje, vi sužnji aplikacija!

Algoritmi su oko nas već dugo, sveprisutni su, a intenzitet i opseg njihove uporabe varira od tvrtke do tvrtke, od platforme do platforme, od situacije do situacije. Tu su, ostat će i sve će više utjecati na naš svijet. Hoće li i koliko upravljati s našim vremenom i radnim odnosima te hoćemo li se othrvati zlouporabama, ovisi i o nama samima.

Netokracija 0

Kako će izgledati budućnost rada u doba umjetne inteligencije?

Budućnost radnih odnosa imperativ je koji traži promišljeno društveno i zakonodavno adresiranje automatizacije, digitalizacije i umjetne inteligencije

Netokracija 0

Članak je objavljen uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije na temelju Programa ugovaranja kvalitetnih novinarskih radova u elektroničkim publikacijama.

Netokracija u tvom inboxu. Svakog utorka.

Prijavi se na tjedni newsletter!

Facebook Google podaci algoritam Cambridge Analytica

bZRPMRESCZK6

Slobodni novinar i urednik, pisao i piše za veći broj hrvatskih dnevnih, tjednih i mjesečnih novina i časopisa te internetskih portala. Objavljivao je, svojedobno, u lokaliziranim i svjetskim izdanjima časopisa kao što su Computerworld i Reader's Digest. Pretežno piše o društvenim i ekonomskim temama veznim uz nove tehnologije, dokumentirajući tako utjecaj inovacija na svakodnevni život i poslovanje. Okušao se i kao prevoditelj filozofske, povijesne i poslovne literature, a bio je, uz ostalo, i urednik biblioteke začete knjigom Funky Business, početkom ovog stoljeća.

Sukladno članku 94. Zakona o elektroničkim medijima, komentiranje članaka na Netokraciji dopušteno je samo korisnicima koji ostave svoje ime i prezime te mail adresu i prihvate pravila ponašanja.

SUCZKNCESRPC CPLC

Na Netokraciji za vas stvaramo kvalitetan, autorski potpisan sadržaj i zaista se veselimo vašim kvalitetnim, kontruktivnim komentarima. Poštujmo stoga jedni druge prilikom komentiranja, kao i Zakon, držeći se sljedećih pravila ponašanja:

- Ne budite 💩: Nema vrijeđanja, diskriminiranja, ni psovanja (osim ako nije osobni izričaj, ali onda neka psovka bude općenita, a ne usmjerena prema nekome). Također, upoznajte se sa stavkom 2. članka 94. Zakona o elektroničkim medijima prije no što ostavite komentar.
- Samo kvalitetna rasprava, manje trolanja: Ne morate se ni sa kim slagati, ali budite konstruktivni i doprinesite raspravi! Svako trolanje, flameanje, koliko god "plesalo" na granici, leti van.
- Imenom i prezimenom, nismo Anonymous 👤: Autor sadržaja stoji iza svog sadržaja, stoga stojite i vi iza svog komentara. Koristimo ime i prezime te pravu email adresu.

Kako koristimo podatke koje ostavljate? Bacite oko na našu izjavu o privatnosti.

Sve ostale komentare ćemo s guštom spaliti, jer ne zaslužuju svoje mjesto na internetu.

RFI RZRUK

Tvoja e-mail adresa neće biti objavljena.

Komentiraj

Unesi komentar...

Ime | E-mail | Web stranica

Ime i prezime | E-mail | Web stranica

Komentiraj

S

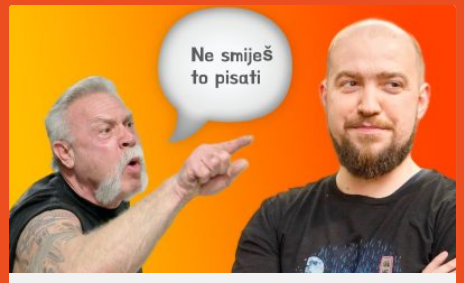

KOLUMNA

M B B B B B
B BBB B B BB

Ako napišete nešto provokativno (primjerice o tome kako nema koristi od remote rada ili da EU ima tehnološki potencijal), nemojte se nakon negativnih komentara izvlačiti na medijske blokade, woke kulturu i 'hejt'. Prihvatite da se mnogi (možda s razlogom) neće slagati s vama.

IVAN BREZAK BRKAN

YOUTUBE I DIGITALNI VIDEO

a W B B B W W B
B

U kojem smjeru idu video platforme? Ako pitate ovog uspješnog YouTubera, AI će stvarati hiperpersonalizirani sadržaj kojega će moći oblikovati cijela zajednica.

MARIN PAVELIĆ

ANALIZA

bB
B B
HOEI B

Analiziramo izvješće o robi široke potrošnje u Hrvatskoj i provjeravamo kako su i zašto domaći brendovi postali izbor broj jedan za domaće potrošače.

BRANKO KRANJČEVIĆ

B B

VELIKI INTERVJUI

M B B B B B a W V P D
B

Poznati YouTube strateg otkriva za Netokraciju kako tvrtke mogu pristupiti ovoj video platformi i kako izgraditi angažiranu publiku!

MARIN PAVELIĆ

ANALIZA

bB
B B
HOEI B

Analiziramo izvješće o robi široke potrošnje u Hrvatskoj i provjeravamo kako su i zašto domaći brendovi postali izbor broj jedan za domaće potrošače.

BRANKO KRANJČEVIĆ

NOVOST

K D V Ć B Ć D B B
BBB B M

S prikupljenim iznosom planiraju ispolirati igru do kraja, otkrivaju pokretači.

MARIN PAVELIĆ

DEVDEV

Y B B B B M B J
B B BB

Koliko je rasla prosječna plaća programerima u posljednje dvije godine? Koliko su programeri više plaćeni od programerki? Koje pozicije i tehnologije su najviše, a koje najmanje plaćene? Otkrivamo sve zahvaljujući platformi Tabu.

MIA BIBEROVIĆ

DEVDEV

K J B B B B
G B B

Istraživanje Netokracije i INSPO Consultinga otkriva da bi programeri s trenutnog posla otišli zbog plaće, a ostali zbog kolega. Ali ne bi prihvatili bolju ponudu ako nije - remote!

ANTONIJA BILIĆ ARAR

ANALIZA

M B B B B BB
B

TVRTKE I POSLOVANJE

S B B B
C B B

PROGRAMIRANJE

F B B B CSK BB
B

STARTUPI

N R BD B
B B B B BVCF
P

STARTUPI

B BV B B B
B B B B B
B B B

VELIKI INTERVJUI

P C BE B
B B B B

YOUTUBE I DIGITALNI VIDEO

a W B B B V W B
B C

DEVDEV

F B BK BV B B

Tri dana, 110 govornika, sedam pozornica, utrka dronova, arkadne igre, upravljanje automobilom koji je u Finskoj ili brijanje kod brijača - sve to vas čeka na konferenciji Infobip Shift, a mi imamo popust za ulaznice!

NETOKRACIJA

SCUWP GUK

AGRIVI · NEURALAB MAKING.DIGITAL.EASY · COMBIS HT Group · Lemax · LEAPBIT · SeekandHit · solrise finance · poslovna inteligencija · OptimoRoute · GIDEON · FACTORY · infobip · Visage Technologies · MICROBLINK

Infobip ❤ Netokracija — što akvizicija znači za vas - i nas?

WGO G

- Tvrtke i poslovanje
- Digitalni proizvodi
- Programiranje
- Digitalni marketing
- Društvene mreže
- Tehnologija
- Esport

SUR K6ZR F K

- Netokracija Podcast
- Kalendar događaja
- Newsletter
- Poslovi

SUR LGMWK

- Veliki vodič hrvatskih podcasta
- Vodič: Predavačice na poslovno-tehnološkim konferencijama
- Veliki vodič VC fondova u Hrvatskoj i regiji
- Vodič kroz coworking prostore u Hrvatskoj
- #DigitalnaKarijera
- Ladies of New Business

P GWR MUCE KLC

- O nama
- Oglašavanje i employer branding
- Kontaktirajte nas
- Izjava o privatnosti

© 2010 - 2024 Netokracija d.o.o., Sva prava pridržana.

Povratak na vrh